

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але

не пізніше 20:00

Урок № 13

Дата: 25.10.2023

Тема: Україна у складі Російської та Австрійської імперії XIX ст.

Мета: охарактеризувати Україна у складі Російської та Австрійської імперії XIX ст., розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

Будучи "жандармом Європи", після придушення революції 1848–1849 рр. російський царизм вважав, що зміцнив свої позиції в Європі й може приступити до розв'язання "східного питання". Росія прагнула встановити контроль над Балканами і Чорноморськими протоками. Так у 1853р. розпочалась Кримська війна, проти Росії виступили Англія, Франція, Османська імперія. Основні військові дії розгорнулися під Севастополем, який тримали в облозі протягом року.

В цей час зразкову медичну службу організував у місті М. Пирогов, який на практиці розробив основоположні принципи вчення про військово-польову хірургію. Військово-технічна і економічна відсталість кріпосницької Російської імперії призвело її до поразки. У березні 1856 р. в Парижі було підписано мирний договір, гирло Дунаю знову переходило під владу Туреччини. Під час війни у лютому 1855 р. помер Микола I. Наступником престолу став його син, Олександр II, який мусив стати великим реформатором, бо Росія конче потребувала реформ.

Кримська війна (1853–1856 рр.), яка дала поштовх до початку антикріпосницького руху. Приводом до цього став царський маніфест від 25 січня 1855 р. про створення рухомого ополчення. Селяни сприйняли зміст маніфесту як звільнення від кріпосної залежності. Вони масово записувались у "козаки", відмовляючись виконувати повинності. Цей рух отримав назву "Київська козаччина". На квітень 1856 р. припадає другий виступ селян – так званий похід "у Таврію за волею". Після закінчення Кримської війни серед селян поширилися чутки, що можна переселитися на Кримський півострів, уряд надасть значну допомогу і звільнить від кріпацтва. Улітку 1856 р. біля Перекопу зібралися десятки тисяч селян. Тільки урядовим військам вдалося припинити обидва рухи.

Але селянські заворушення тривали. Кримська війна ще більше загострила кризу феодально-кріпосницької системи. Царський уряд вирішив піти на реформи:

1861р. – скасування кріпосного права (селяни ставали особисто вільними, але за поміщиками залишалось право власності на землю);

1864р. - судова реформа (ввели позастановий відкритий, незалежний суд. Вводились присяжні судді. Суд відбувався за участю двох сторін: захисту та обвинувачення);

1864р. - земська реформа (утримання лікувальних закладів, сприяння розвитку народної освіти);

1864р. – освітня реформа (запровадили єдину систему початкової освіти);

1870р. – реформа місцевого самоуправління;

1874р. – військова реформа (запроваджувалась загальна військова повинність (строк служби шість років, на флоті – сім).

Наприкінці 60-х і особливо на початку 70-х років XIX ст. розпочався розвиток Донбасу. У 1871 р. англієць Джон Юз відкрив у Катеринославській губернії металургійний завод, поблизу

якого виникло селище Юзівка (тепер Донецьк). Індустріалізація сприяла розвитку міст. Особливо швидко розвивалася Одеса, яка вийшла на перше місце в Україні за кількістю промислових підприємств та обсягом промислового виробництва. Одеський порт посів друге місце за вантажооборотом серед морських портів Росії (після Петербурга).

Промисловий розвиток супроводжувався інтенсивним залізничним будівництвом. Перша залізниця довжиною 196 верст – Балта – Одеса – була збудована в 1865 р. В основному перші залізниць Наддніпрянській Україні з'єднували чорноморські порти з основними районами виробництва товарного хліба.

Наприкінці 50-х рр. XIX ст. відбувається відродження українського національного руху. Так в 1859 р. створили першу українську громаду – культурно-освітню організацію, що мала за мету популяризацію національної ідеї через видання книжок, журналів, проведення вечорів, навчання в недільних школах. Часто представників громадського руху називали – українофілами. Громада за ініціативою Білозерського почала видавати журнал "Основа" (1861–1862). У 1860-ті рр. він був єдиним українським періодичним виданням, що висвітлювало всі загальноукраїнські проблеми – в культурі, економіці, політиці, освіті, науці, літературі, фольклорі, історії, міжнародних відносинах. Журнал наочно показав, що існування української нації, культури було незаперечним фактом. Царський уряд був занепокоєний діяльністю громад, він хотів запобігти розгортанню українського руху. Так у 1863р. Було видано Валуєвський циркуляр, який забороняв видання шкільної та релігійної літератури українською мовою. Діяльність громад була припинена, а українські недільні школи було закрито.

На початку 70-х рр. 19ст. знову з'являються громади, але як нелегальні організації. у 1873 р. Південно-Західного відділення Російського географічного товариства (ПЗВРГТ), яке завдяки громадівцям стає центром українознавчих досліджень. Крім того, київська громада перебрала до своїх рук редагування російськомовної газети "Киевский телеграф". Але і на цей раз за науковою працею громадівців вже пильно стежила царська поліція. Так 18 травня 1876 р. Цар видав Емський указ. Він різко посилив репресії проти української культури і наклав нові заборони на українську мову. М. Драгоманову й Д. Чубинському було заборонено жити в Україні.

У 1897 р. на нелегальному з'їзді всіх громад було утворено Загальноукраїнську безпартійну організацію (ЗУБО) на чолі з В. Антоновичем та О. Кониським. Вона поставила мету згуртувати всіх українських діячів в одному об'єднанні. До організації приєдналися всі громади, що існували в 20 різних містах під російської території України. ЗУБО заснувало літературне видавництво «Вік», книгарню в Києві, керувала організацією і проведенням шевченківських свят та інших культурно-національних маніфестацій. Важливим кроком ЗУБО на шляху політизації власної діяльності стане рішення, схвалене 1904 р. на конференції ЗУБО, про створення Української демократичної партії (УДП). Серед її лідерів були С. Чикаленко, С. Єфремов, Б. Грінченко. Нова політична організація повинна була домагатися встановлення конституційного ладу, проведення соціальних реформ та надання Україні широких автономних прав у межах федеративної Росії. Восени 1905 р. зі складу УДП вийде радикальна група на чолі з Б. Грінченком і С. Єфремовим, яка утворить Українську радикальну партію.

Урок № 14

Дата: 25.10.2023

Тема: Україна у складі Російської та Австрійської імперії XIX ст.

Мета: охарактеризувати Україна у складі Російської та Австрійської імперії XIX ст., розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

Західноукраїнські землі залишалися найбільш відсталими в економічному плані територіями Австро-Угорщини з найнижчим рівнем життя населення. Східна Галичина, Північна Буковина, Закарпаття зберігали аграрний характер економіки, більшість населення була зайнята в сільському господарстві.

У 70-х рр. західноукраїнські землі привертати дедалі більшу увагу австроугорських підприємців не лише як ринок збуту товарів, а й як джерело дешевої сировини. Внаслідок цього

стали швидко розвиватися нафтодобувна та лісозаготівельна галузі промисловості. Центром нафтової промисловості був Борислав.

У 1861 р. було відкрито залізничну лінію Львів-Перемишль, внаслідок чого Львів був зв'язаний з Крайовим і Віднем. Залізниця Львів — Броди, досягнувши російського кордону, з'єднала Галичину з Волиню. Вона стала першою колією, що зв'язала Галичину з Наддніпряниною й водночас — першою міжнародною лінією для західноукраїнського регіону, яка поєднала Чорне море з Балтійським, а Львів — з Одесою. Склалося пряме залізничне сполучення Одеса — Гамбург. У 60-х роках залізниця з'єднала Львів із Чернівцями. Проте будівництво мережі залізниць прискорило процес руйнування традиційних галузей господарства західноукраїнських земель в цей період. Прокладання залізниць перетворило Західну Україну на легкодоступне джерело сировини та ринок збуту для західних промислових провінцій Австро-Угорської імперії.

Сільське господарство західноукраїнських земель розвивалося надзвичайно повільно. Одним із найголовніших питань для селянина в той час було право користуватися сервітутами (право користуватися (частково або спільно) чужим майном, землею тощо). Новою проблемою у напівфеодалському житті західноукраїнського селянства стало лихварство. Злиденні заробітки або повна їх відсутність, страх іще не розорених селян перед майбутніми злиднями, зубожіння більшості селянства, нестача землі, пошуки порятунку від голодної смерті, тягар національного гноблення й політичного безправ'я стали основними причинами масової трудової еміграції західноукраїнських селян до країн Європи, Північної та Південної Америки.

Подолати лихварство (гроші в борг під відсотки) в Східній Галичині та Буковині в другій половині XIX ст. вдалося завдяки розгортанню кредитної кооперації. Кооперативний рух - це економічно-соціальна, громадська діяльність членів кооперативів з метою захисту економічних та соціальних інтересів своїх членів. Початок такого руху на українських землях припадає на 1860-ті рр. Різноманітні кооперативи створювались у пошуках захисту від експлуатації. Наприкінці XX ст. у світі існувало понад 120 їх видів.

Українська молодь поступово втягувалась у конфлікт із русофілами. Русофіли пропагували твори російських письменників-слов'янофілів. Молодь із середовища студентів, священників, світської інтелігенції захоплювалася творчістю Т. Шевченка, П. Куліша, М. Костомарова. Тих, хто переймався життям і долею українського народу, орієнтувався на його проблеми, називали народовцями. Провідними діячами руху були В. Барвінський, В. Навроцький, Ю. Романчук, О. Огоновський тощо.

На відміну від русофілів, народовці не шукали підтримки зовні. Вони організували таємні гуртки, видавали часописи, розробляли українську граматику й словники, заснували театр, культурно-освітню організацію "Руська бесіда". У 1868 р. виникло товариство "Просвіта", яке займалося просвітою народу.

Визначна подія сталася 1873 р. у Львові. За підтримки заможних Л. Скоропадської-Милорадович та В. Смиренка тут було створено Літературне товариство ім. Т. Шевченка. У 1892 р. воно дістало назву Наукового товариства НТШ) й перетворилось на неофіційну українську академію наук, в цей період його очолив М. Грушевський.

«Нова ера» — це україно-австро-польське порозуміння кінця XIX ст. у Галичині, яке полягало в культурно-освітніх і господарських поступках австрійських і польських правлячих кіл в обмін на лояльне ставлення українців до імперії Габсбургів, діяло упродовж 1890-1894рр.

У 1875 році було відкрито університет в Чернівцях указом імператора Австро-Угорщини Франца Йосифа на основі теологічного інституту, що існував із 1827 року з німецькою викладовою мовою та з окремими кафедрами української та румунської мов і літератур. 2011 р. сесія комітету Світової спадщини ЮНЕСКО прийняла рішення про включення до списку Світової культурної спадщини центрального корпусу університету — колишньої резиденції митрополитів Буковини і Далмації.

Перші українські політичні партії з'явилися в Галичині. У жовтні

1890 р. у Львові було створено Русько-українську радикальну партію (РУРП). Ініціаторами її створення стали І. Франко і М. Павлик. У 1899 р. з'являється Українська соціал-демократична партія (УСДП). Вона була створена з метою відстоювання інтересів українського робітництва. Її член Юліан Бачинський у брошурі «Україна Irredenta» («Заярмлена Україна») вперше обгрунтував потребу здобуття політичної незалежності України.

У 1899 р. утворилась Українська національно-демократична партія (УНДП), яка стала наймасовішою і найвпливовішбю партією. Найвизначнішими діячами партії стали Є. Левицький, В. Охримович, М. Грушевський та І. Франко. У своїй програмі УНДП проголосила своєю довготривалою метою національну незалежність України.

Питання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте поняття «українофільства»?
2. Охарактеризуйте поняття «народовства»?

Домашнє завдання: законспектувати матеріал з теми та дати відповідь на питання для самоперевірки

Рекомендована література: Історія України. Сорочинська : підручник. - К: ЦУЛ, 2019;
Історія України. Гісем О. В. : підручник . – Київ: Кондор, 2019

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00